

Sygn. akt I UK 281/19

POSTANOWIENIE

Dnia 26 maja 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Korzeniowski

w sprawie z odwołania O. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanych: J. G. , A. G. , R. K. , J. K. , K. M., R. S. , M. S. i
Syndyka Masy Upadłości K.. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w upadłości
likwidacyjnej w W.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń
Społecznych w dniu 26 maja 2020 r.,
skargi kasacyjnej O. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w Ł. od wyroku
Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 20 lutego 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z 20 lutego 2019 r. oddalił apelację O. spółki z o.o. w Ł. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z 20 grudnia 2017 r., który oddalił jej odwołania od decyzji pozwanego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych [...] Oddział w Ł. z 5, 27, 28 sierpnia 2014 r. oraz z 12 i 17 września 2014 r., stwierdzających, że wskazani w nich ubezpieczeni R. S. , R. K. , A. G. , K. M., M. S. , J. G. , J. K. byli pracownikami skarżącej spółki od 1 września 2012 r. do 28 lutego 2013 r. a w przypadku K. M. do 31 stycznia 2013 r. i w przypadku J. K. do 30 listopada 2012 r., a nie pracownikami K.. Spółka z o.o. w upadłości likwidacyjnej

z siedzibą w O. a od 1 listopada 2012 r. R. sp. z o.o. w W. - i z tego tytułu podlegali obowiązkowym ubezpieczeniom społecznym u płatnika spółki O. (skarżące).

We wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano na podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 1, 2 i 3 k.p.c.

Art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. - W sprawie występują istotne zagadnienia prawne:

1) Czy dla uznania skuteczności przejęcia zakładu pracy przez nowy podmiot konieczne jest, aby zmianie uległy warunki pracy i płacy pracowników, w tym czas, miejsce i osoby nadzorujące pracownika?

2) Czy w ramach zatrudnienia pracownik może być delegowany przez agencję zatrudnienia do wykonywania pracy u poprzedniego pracodawcy, korzystającego następnie z usług agencji, na tym samym stanowisku i w tym samym miejscu pracy?

3) Czy strony umowy o świadczenie usług (art. 750 w związku z art. 734 k.c.) w ramach swobody umów wynikającej z art. 353¹ k.c. mają prawo do autonomicznego kształtowania treści umowy, także odnośnie miejsca i rodzaju obowiązków świadczonych przez pracownika zatrudnionego u usługodawcy oraz kwestii nadzoru nad tym pracownikiem?

Przedstawione problemy nie zostały rozstrzygnięte przez Sąd Najwyższy. Zagadnienia te są zaś istotne ze względu na fakt, że w obrocie prawnym istnieją setki spraw dotyczących afery outsourcingowej, dla których rozstrzygnięcie powyższych zagadnień ma kluczowe znaczenie. Rozstrzygnięcie powyższych zagadnień jest szczególnie uzasadnione w świetle licznych kontrowersji związanych z aferą outsourcingową, w szczególności związanych z nieudolnością organów publicznej władzy względem nieuczciwej działalności spółek outsourcingowych, jak również sprzecznych poglądów sądów powszechnych, organów administracji publicznej oraz profesjonalnych prawników.

Art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. – Istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów.

Według informacji skarżącego sprawa tzw. afery outsourcingowej nie była do tej pory przedmiotem badania przez Sąd Najwyższy. Tymczasem w obrocie

prawnym funkcjonują sprzeczne ze sobą wyroki, pomimo że zostały wydane w identycznym lub bardzo podobnym stanie faktycznym. Z jednej strony zapadają wyroki niekorzystne dla przedsiębiorców, stwierdzające, że przedsiębiorcy ci pozostali pracodawcami i płatnikami względem swoich byłych pracowników i zleceniobiorców, a także w stosunku do pracowników i zleceniobiorców zatrudnionych bezpośrednio przez agencje zatrudnienia (...). Z drugiej strony w wielu Sądach Okręgowych i Apelacyjnych zapadły także wyroki korzystne dla przedsiębiorców – usługobiorców spółek outsourcingowych (...). Rozbieżność wyrokowania świadczy jednocześnie o problemach w zakresie praktyki i wykładni art. 23¹ k.p., w szczególności w powiązaniu z outsourcingiem pracowniczym, tj. działalnością związaną z udostępnianiem pracowników na podstawie kodu PKD 78.30 Z, określonego w rozporządzeniu Rady Ministrów z 24 grudnia 2007 r. w sprawie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) (...). Sytuacja taka prowadzi do chaosu prawnego i wymaga naprawienia. W związku z tym przesłanka przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania określona w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. została spełniona.

Art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c. – Zachodzi nieważność postępowania wobec:

1) naruszenia art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. oraz art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c. w związku z art. 38 ust. 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych poprzez brak zawieszenia postępowania i orzeczenie w sytuacji niedopuszczalności drogi sądowej z uwagi na niewydanie wobec zgłoszonych płatników składek decyzji wyłączającej z ubezpieczenia społecznego na podstawie art. 38 ust. 1 o systemie ubezpieczeń społecznych, która to decyzja posiada walor prejudycjalny wobec przedmiotu skarżenia, co stanowi przesłankę stwierdzenia nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 1 k.p.c.;

2) naruszenie art. 174 § 1 pkt 2 w związku z art. 67 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c. poprzez brak uwzględnienia przy rozpoznaniu sprawy nieważności postępowania występującej w sprawie ze względu na brak organu powołanego do reprezentowania R. sp. z o.o., co stanowi przesłankę stwierdzenia nieważności postępowania określoną w art. 379 pkt 2 k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie przedstawia zasadnej podstawy przedsądu i dlatego nie został uwzględniony.

Istotne zagadnienie prawne to problem jurystycznie doniosły (podobny do pytania prawnego z art. 390 k.p.c.), osadzony w prawie i oparty na gruntownej analizie przepisów, orzecznictwa a nawet doktryny, po której to sam skarżący może stwierdzić, że takie zagadnienie rzeczywiście występuje i dlatego powinien rozpoznać je Sąd Najwyższy.

Sformułowane we wniosku zagadnienia nie mają takiej rangi, gdyż nie wykraczają poza zwykłą wykładnię i stosowanie prawa, którego można wymagać od jurysty. Rola Sądu Najwyższego nie może być redukowana do rozwiązywania ogólnie sformułowanych kazusów. Wówczas funkcja przedsądu byłaby bezprzedmiotowa i postępowanie kasacyjne stałoby się kolejną powszechną instancją.

Pierwszej podstawy przedsądu nie wypełnia samo sformułowanie pytań ani ich ogólne (zdawkowe) uzasadnienie. Sąd powszechny w tej sprawie nie zajmował się „*setkami spraw dotyczących afery outsourcingowej*”, gdyż nie taki był zakres rozpoznanej sprawy. Przedmiot sprawy był ściśle określony. Sąd nie stwierdził zmiany pracodawcy na podstawie art. 23¹ k.p. Przeciwnie stwierdził nieważność umów na podstawie art. 83 k.c. i 58 k.c. Podkreśla się to, gdyż istotne zagadnienie prawne powinno występować w sprawie (art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c.). Na postawione pytania odpowiedział już co najmniej pośrednio Sąd powszechny w tej sprawie. Nie jest zatem potrzebne udzielanie odpowiedzi na sformułowane pytania, tym bardziej w odniesieniu do rozstrzygnięcia Sądu powszechnego, gdyż na etapie przedsądu nie ocenia się zarzutów podstaw kasacyjnych a tylko ocenia się samą podstawę przedsądu.

Druga podstawa przedsądu wskazana we wniosku nie spełnia się dlatego, że przedmiotem jej zainteresowania jest tylko przepis ze względu na kwalifikowaną (indywidualną) potrzebę jego wykładni, wynikającą z poważnych wątpliwości w wykładni lub rozbieżności w orzecznictwie sądów. Czyli w centrum zainteresowania jest tylko sam przepis prawa. Wyroki Sądów powszechnych mogą być sprzeczne, co nie znaczy, że uzasadnia to przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na

podstawie przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. W trybie tej podstawy Sąd Najwyższy nie bada prawidłowości rozstrzygnięć sądów powszechnych w innych sprawach. Inaczej ujmując art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. nie jest podstawą do oceny czy Sąd powszechny prawidłowo rozstrzygnął spór w sprawie skarżącego. Taka kontrola to domena podstawy przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., do której skarżący się nie odwołuje. Natomiast podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma charakter generalny, gdyż przedmiotem jej zainteresowania jest tylko problem wykładni przepisu prawa (a nie jego zastosowanie o określonej sprawie), ze względu na poważne wątpliwości lub rozbieżności w orzecznictwie Sądów. Przepis art. 23¹ k.p. nie jest nowy w systemie prawa. Ma już swoje orzecznictwo i opracowania w piśmiennictwie. W orzecznictwie Sądu Najwyższego nie występuje rozbieżność w odniesieniu do art. 23¹ k.p. Skarżący w odniesieniu do Sądów powszechnych wskazuje na określone wyroki, jednak nie wyjaśnia i nie wykazuje (nie przedstawia) konkretnie z czego wynika potrzeba wykładni art. 23¹ k.p. lub rozbieżności w orzecznictwie tych Sądów.

Nie są zasadne zarzuty nieważności postępowania.

Pierwszy zarzut łączący nieważność postępowania z art. 379 pkt 1 i art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c., nie jest zasadny, gdyż nie można stwierdzić, że w sprawie nie była dopuszczalna droga sądowa. Skoro pozwany wydał decyzję, to przysługiwało od niej odwoływanie do sądu, czyli droga sądowa. Już tylko to zamyka ocenę, bo ze wskazanych w zarzucie przepisów procesowych, w tym art. 38 ust. 1 ustawy systemowej, nie wynika, że droga sądowa jest wyłączona, odroczone albo ulega wstrzymaniu (zawieszeniu) do czasu wydania określonej (wskazanej przez skarżącego decyzji wyłączającej z ubezpieczenia społecznego albo zdrowotnego). Nawet gdyby pozwany miał wydać dalszą decyzję, to art. 38 ust. 1 nie jest warunkiem drogi sądowej. Odwołanie może być bowiem wniesione nawet, gdy organ rentowy nie wydał decyzji (por. art. 477⁹ § 4 k.p.c.). Pozwany w decyzji stwierdził, że płatnikiem był skarżący jako jedyny pracodawca. Pozwany może się mylić co do strony podmiotowej (płatnika), jednak w tej sprawie Sady rozstrzygnęły, że decyzja była prawidłowa i płatnikiem był skarżący. Nie była to kwestia oderwana (niezależna) od sedna sprawy, czyli była pochodną zasadniczego ustalenia i oceny, iż nie doszło do zmiany pracodawcy. Decyzje w sprawach z zakresu ubezpieczeń

społecznych mają być zgodne z prawem i zasada ta działa w obie strony, czyli nie tylko na „korzyść” pozwanego. Kwestie proceduralne nie mają tu pierwszorzędного znaczenia, gdyż decyduje treść stosunku prawnego (materialnego), czyli podstawa (tytuł) ubezpieczenia, stąd wszelkie decyzje są tylko pochodne i nie powinny być w kolizji z tą podstawą. Na etapie postępowania sądowego sprawa staje się sprawą cywilną (art. 1 i 2 k.p.c.), co dodatkowo utwierdza, że stosowanie postępowania administracyjnego w ocenie zgodności i prawidłowości decyzji ma swą granicę. Warunkiem prowadzenia postępowania sądowego nie było wydanie wobec „zgłoszonych płatników składek” decyzji „wyłączającej z ubezpieczenia społecznego na podstawie art. 38 ust. 1 ustawy z 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych”. Taka potencjalna decyzja nie posiadała „waloru prejudycjalnego” wobec przedmiotu zaskarżenia. Nie było konieczne zawieszenie postępowania sądowego na podstawie art. 177 § 1 pkt 3 k.p.c. (które na tej podstawie nie jest też obligatoryjne). Zarzut wskazuje na podstawę nieważności z art. 379 pkt 1 k.p.c., czyli zarzuca niedopuszczalność drogi sądowej. Zarzut ten nie jest zasadny, gdyż w sprawie droga sądowa była dopuszczalna (art. 199 § 1 pkt 1 k.p.c.). Pozwany wydał określoną decyzję od której przysługiwało odwołanie do sądu ubezpieczeń społecznych (art. 1 i 2 k.p.c. oraz art. 477⁹ k.p.c.). Taka sama ocena odnosi się do ubezpieczenia zdrowotnego, które jest pochodne od głównego ubezpieczenia społecznego.

Drugi zarzut nieważności postępowania rozmija się z sytuacją w sprawie, gdyż wskazana R. spółka z o.o. w W. nie była stroną postępowania, dlatego bezprzedmiotowy jest zarzut nieważności postępowania ze względu na brak organu powołanego do reprezentowania strony, czyli ze względu na naruszenie art. 174 § 1 pkt 2 w związku z art. 67 § 1 pkt 1 k.p.c. w związku z art. 378 § 1 i art. 386 § 2 k.p.c. Inaczej ujmując, zarzut nie byłby bezprzedmiotowy, gdyby ta spółka była stroną postępowania i jak podaje skarżący wystąpił brak organu powołanego do jej reprezentowania. Sąd Apelacyjny postanowieniem z 15 lutego 2016 r. (III AUz (...)) uchylił postanowienie Sądu Okręgowego o zawieszeniu postępowania we sprawie, wskazując, że spółka R. nie jest zainteresowanym w niniejszej sprawie, wobec czego brak organu nie miał znaczenia dla rozstrzygnięcia. Określony zarzut nieważności nie ma zatem swego zakotwiczenia, bo orzeczono, że spółka w ogóle

nie jest stroną. Nie ma zatem przedmiotu oceny zarzutu nieważności opartego na podstawie z art. 379 pkt 2 k.p.c. i łączonego z brakiem organu powołanego do reprezentowania spółki, gdyż wcześniejsze orzeczenie Sądu rozstrzygnęło szerszą kwestię, czyli w ogóle brak przymiotu strony. Wskazane postanowienie Sądu Apelacyjnego wiązało w sprawie Sądy pierwszej i drugiej instancji w dalszym postępowaniu. Nie można zatem stwierdzić nieważności postępowania ze względu na powołaną przyczynę i przepisy określone w zarzucie podstawy przedsądu (art. 398⁹ § 1 pkt 3 k.p.c.). W takiej sytuacji kwestia ta, a ściślej udział spółki w sprawie, mogła być tylko przedmiotem zarzutu procesowej podstawy kasacyjnej, czyli z art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., co jednak wykracza poza zakres przedsądu.

Z tych motywów orzeczono jak w sentencji (art. 398⁹ § 2 k.p.c.).